

ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास सम्बन्धि ऐन २०८१



# रामधुनी नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

भुम्का, सुनसरी

कोशी प्रदेश

ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास सम्बन्धि ऐन २०८१

## प्रस्तावना:

नेपालमा तराईको पूर्व मेची नदी देखि पश्चिम महाकाली नदी सम्म समतल, खोंच, बेसी, भावर, दुन तथा विभिन्न उपत्यकामा बासोवास गर्ने, नेपालको अनकन्टार जङ्गलमा प्राचिन कालदेखि विषालु सर्प, हिंश्रक जीवजन्तु तथा प्राकृतिक अनेकौं विपत्तिका साथै हैजा, मलेरिया, बिफर, जस्ता महामारी रोगहरुको सामना गर्दै यो तराई भूमिलाई उर्वर बनाउनमै आफुलाई समर्पित गर्दै आइहेका थारु जातिको आफ्नै मातृभाषा, प्रथा, परम्परा, रितिरिवाज छुट्टै सांस्कृतिक पहिचान, छुट्टै सामाजिक संरचना र ईतिहास रहेको छ ।

मानिसको जिवनयापनका आधारभूत आवश्यकतामा गाँस, बास, कपास मात्र नभएर स्वास्थ्य र सुरक्षा पनि पर्छ । उहिले थारु समुदायका लागि गाँसको प्रशस्त जग्गा जमिन थियो । बासको लागि काठ बाँसको घर आफ्नै सिपले बनाउँथे । महामारीको प्रकोपका कारण बासस्थान सरिरहने भएकाले ठुला घरहरु बनाउने

चलन थिएन । सुख, दुखका मनको भाव पराति, चांचर, बिरहैन गाएर प्रस्फुटन गर्थे । रोगव्याधि संकटबाट मोचनका लागि भक्ति गीत गाएर ईश्वरको स्तुति गर्थे । त्यस्तै, गाउँघरमा विभिन्न रोगव्याधि र भुतही बघहीवाट मुक्त गर्न, जडीबुटीले उपचार गर्न धामी गुरुवाले विभिन्न देवीदेवताको स्तुति, बोधनी, फेरानी, अरबन्ही, भाकल, पूजापाठ गर्दथे । सक्षम र विज्ञ गुरुवालाई राजाहरुले लालमोहर, स्याह मोहर दिएर त्यस ठाउँको भुतही, बघहीलाई सामना गर्न जागिर दिन्थे । थारु समुदायले धामीलाई (खन) पारिश्रामिकको व्यवस्था गर्दथे । यसरी पुर्खाहरुले लालमोहर पाएका वंश आज पनि लालमोहरिया, राजधामी, राजगरुवा रजघरिया आदि नामले परिचित छन् । गाउँको सर्वोपरी हितका लागि यिनै गुरुवा धामीले स्थापना गरेको पहिचान हो ग्रामथान ।

ग्रामथान थारु जातिको प्रमुख पूजा गर्ने पवित्र स्थल हो । यस ग्रामथानमा सबै जातजातिको अस्तित्व स्विकारेको छ । आदिम कालमा आफना शक्ति देवत्व प्राप्त गरी मानव जिवनमा आइपर्ने कठिनाइलाई मानव रक्षा गर्ने सो विधि र धामी भक्ती गरी बुटी, तन्त्र, मन्त्र विधा आदिबाट गाउँमा शान्ति, सुरक्षा कायम गरिन्छ । ग्रामथानमा जन्मदेखि मृत्युसम्मको संस्कार गरिन्छ । प्रथाजनित नियमले यसमा एक थानपति/गहदार र जेवारहरुको संगठन हुन्छ । गहदारको निर्देशनअनुसार जेवारले प्रत्येक घरधुरीसँग हुन्छ र प्रत्येक घरधुरीबाट बेहरी उठाइ पूजा गर्ने परम्परा रहेको छ ।

ग्रामथान प्रत्येक थारुटोल वस्तीमा एक डिहवार ग्रामथान रहन्छ । थारु समुदायले कुनै पनि शुभ कार्यमा ग्रामथानमा गई शिरढोग, गच्छअनुसार पान प्रसाद चढाई आशीर्वाद लिने गरिन्छ । थान थारु टोलको पूर्व शिरामा नै हुन्छ ।

नेपालको मुल कानुनको रूपमा रहेको नेपालको संविधान २०७२ ले परिकल्पना गरेको बहुजाती, बहुभाषी, बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक एवं सामाजिक सांस्कृतिक एकता, एकवद्धताको प्रवर्द्धन र जातिय, क्षेत्रिय, भाषिक, तथा धार्मिक सहिष्णुता, सामाजिक न्याय, आर्थिक समानता, समानुपातिक, समावेशी र सहभागिता मुलक सिद्धान्तको आधारमा दिगो विकासका लागि चीरकाल देखि अभ्यासरत रहेको सामाजिक रुपान्तरण, विकास, सामाजिक न्याय, प्रथा, परम्परा, रिति रिवाज, धर्म संस्कृती र समाज परिचालनको प्रणालीलाई कानुनी मान्यता प्रदान गरिएको भुमिकालाई थप प्रभावकारी बनाउन बान्छनिय रहेकोले नेपालको संविधान २०७२ को धारा २६ (२) र ३२ (३) तथा आइएलओ १६९ (ILO-169) को धारा १३

देखि १९ मा उल्लेखित आदिवासी जनजातीहरुको हक प्रचलन गर्न, उनिहरुको भाषा, संस्कृति, सांस्कृतिक भुमी, प्रथा र परम्परा, पहिचान संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकास गर्न स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ को अधिनमा रहि यो ऐन बनाइ जारी गरिएको छ ।

## परिच्छेद-१

### प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यो ऐनको नाम “ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास सम्बन्धि ऐन २०८१” रहेको छ ।

(२) यो ऐन रामधुनी नगरपालिकाको स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित गरेको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) “नगरपालिका” भन्नाले रामधुनी नगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

(ख) “नगर प्रमुख” भन्नाले रामधुनी नगरपालिकाको नगर प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।

(ग) “नगर उप-प्रमुख” भन्नाले रामधुनी नगरपालिकाको नगर उप-प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।

(घ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले रामधुनी नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ ।

(ङ) “वडा कार्यालय” भन्नाले रामधुनी नगरपालिका अन्तरगतको सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरुलाई सम्झनु पर्छ ।

(च) “समिति” भन्नाले यस ऐनमा व्यवस्था गरे अनुसार गठन भएका समितिहरुलाई सम्झनु पर्छ । यस शब्दले “समन्वय समिति” समेतलाई जनाउँदछ ।

(छ) “पदाधिकारी” भन्नाले यस ऐनमा व्यवस्था गरे अनुसार गठन भएका समितिहरुको सम्पूर्ण पदाधिकारीहरुलाई सम्झनु पर्छ ।

- (ज) “**बैठक**” भन्नाले यस ऐनमा अनुसार गठन भएका समितिहरूको संयुक्त वा छुट्टाछुट्टै बैठक सम्भन्नु पर्छ ।
- (झ) “**थारु**” भन्नाले आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान ऐन २०५८ को दफा २ (क) अनुसार नेपालका आदिवासी जनजातिहरूको २० नम्बरमा सिमान्तकृत जातिको रूपमा सुचिकृत रहेको थारु जातिलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ञ) “**ग्रामथान**” भन्नाले थारु समुदायको टोलबस्तीमा रहेको राजाजी डिहवार थानलाई सम्भन्नु पर्छ । यस शब्दले शिराथान समेतलाई जनाउँछ ।
- (ट) “**थानपति**” भन्नाले थारु समुदायमा ग्रामथानको संरक्षण तथा रेखदेख र पूजाका लागि अगुवाई गर्न चुनिएका प्रमुख व्यक्तिलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ठ) “**जेठरैत**” भन्नाले थारु समुदायमा जमिन्दारी प्रथामा काम गर्ने रैतीहरू मध्येको जेठो रैतीलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ड) “**गहदार**” भन्नाले थारु समुदायमा गाउँको कर (भेर) असुल गरी जिम्मा लिने र सामाजिक कार्यहरू संचालन गर्ने प्रमुख गहदारलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ढ) “**धामी/वैध**” भन्नाले तान्त्रीक तथा जडिबुटिको ज्ञान प्रयोग गरी गरिने परम्परागत उपचार पद्धतिबाट विरामीहरूलाई निको पार्न सक्ने व्यक्तिलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ण) “**जेवार**” भन्नाले थारु समुदायको कुनै निश्चित टोलमा हुने सामाजिक कार्यहरू संचालन समन्वय गर्नको लागि र सो सम्बन्धि सूचना अदानप्रदान गर्न गाउँले/टोलवासीद्वारा चुनिएको व्यक्तिलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (त) “**ग्रामती**” भन्नाले थारु समुदायको कुनै निश्चित गाँउको टोलमा बसोबास गर्ने गाउँले/टोलवासीलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (थ) “**जुरशितल**” भन्नाले थारु समुदायले बैशाख महिनाको पहिलो दिन वा बि.सं.को नयाँ वर्षको दिनमा मनाइने पर्वलाई सम्भन्नु पर्छ जसमा सानाले ठुलाको गोडामा र ठुलाले सानालाई शिरमा पानी दिएर आर्शिवाद र शुभकामना आदान प्रदान गर्ने गर्दछ ।

## परिच्छेद- २

### उद्देश्य

३. उद्देश्य : यस ऐनको उद्देश्य देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) रामधुनी नगरपालिका भित्र रहेका थारु समुदाय लगायत ऋषि (मुसहर), सरदार ( वातर),उराँव, माभी, को ग्रामथान, पुजा स्थाल, मठ, पोखरी, जाईठ, इनार, डवरा आदि ऐतिहासिक, धार्मीक, सांस्कृतीक भुमी तथा प्राचिन सम्पदा/संरचनाहरुको सूचिकृत गरी आवश्यक संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकास गर्ने ।
- (ख) रामधुनी नगरपालिका भित्र रहेका थारु लगायत ऋषि (मुसहर), सरदार (वातर),उराँव, माभी, ग्रामथान, गढि, मठ, पुजा स्थाल, पोखरी, जाईठ, इनार, डवरा, आदि ऐतिहासिक, धार्मीक, सांस्कृतीक भुमी तथा प्राचिन सम्पदा/संरचनाहरुको महत्वको बारेमा अनुसन्धान गरी दस्तावेजीकरण गर्दै पुस्तक प्रकाशन, वृत्तचित्र निर्माण तथा प्रचार प्रसार गर्ने ।
- (ग) रामधुनी नगरपालिका भित्र रहेका थारु समुदाय लगायत वाँतर, मुसहर, सरदारको ग्रामथान, पुजा स्थाल, मठ संचालन गर्ने परम्परागत प्रथा, पुजन विधि अनुसन्धान गरी दस्तावेजीकरण गरी पुस्तान्तरण गर्न सहयोग गर्ने ।
- (घ) थारु समुदायको प्रथा जनित कनुन, ग्रमती कानुन तथा परम्परागत प्रचलनहरुको खेजी गरी दस्तवेजीकरण गर्ने र क्रमशः कनुनी मान्यता प्रदान गर्न पहल गर्ने ।

## परिच्छेद-३

सांस्कृतीक, ऐतिहासिक, धार्मीक भुमी तथा सम्पदा/संरचनाको संरक्षण

४. रामधुनी नगरपालिका भित्र रहेका थारु समुदायले परापूर्वककाल देखि उपभोग गर्दै आएका थारु समुदायको सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा धार्मिक भुमी तथा सम्पदा/संरचनाको संरक्षण सम्बर्द्धन र विकास गर्न देहाय बमोजिमका व्यवस्थहरु गरिनेछ :

- (क) ग्रामथान (राजाजी डिहवार थान), पोखरी, जाईठ, इनार, पानी घाट, डबरा, मेला (सारथ) स्थल, गढि, समसानघाट, गौचरण जस्ता सांस्कृतिक भुमी, थारु समुदायले परापूर्वककाल देखि उपभोग गर्दै आएका भुमी तथा सम्पदा/संरचनाहरुको सूचीकृत गरिनेछ ।
- (ख) ग्रामथान (राजाजी डिहवार थान), पोखरी, जाईठ, इनार, पानि घाट, डबरा, गढि, मेला स्थलहरु, समसानघाट, गौचरण, धार्मिक, ऐतिहासिक तथा सांस्कृतीक भुमीको महत्वको लगत संकलन गरी लिपिवद्ध गर्ने र सो को तथ्याङ्क प्रत्येक वडा कार्यालय र नगपालिकामा अनिवार्य राखिनेछ ।
- (ग) सूचीकृत गरिएका ग्रामथान (राजाजी डिहवार थान), पोखरी, जाईठ, इनार, पानि घाट, डबरा, मेला स्थल, गढि, समसानघाट (मरघट), गौचरण, सांस्कृतिक भुमी जस्ता सम्पदा/संरचनाहरु मर्मत संभार, घेरावेरा तथा परम्परागत/मौलिक ढाँचामा पुनः निर्माण गरिनेछ ।
- (घ) थारु समुदायको धार्मिक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक तथा प्राचिन महत्वका संरचनाहरुको संरक्षण सम्बर्द्धन गर्नका लागि नगरपालिका तथा वडा कार्यालयले नियमित बजेट विनियोजन गर्नेछ ।
- (ङ) थारु समुदायको धार्मिक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक भुमी तथा प्राचिन सम्पदाहरुको, संरक्षण सम्बर्द्धन र विकासका लागि एकिकृत गुरु योजना निर्माण गरिनेछ ।

#### परिच्छेद-४

### ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास सम्बन्धि व्यवस्था

५. रामधुनी नगरपालिका भित्र रहेका थारु समुदायको ग्रामथानहरु संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास गर्न प्रत्येक ग्रामथानको लागि तपसिल बमोजिमको ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समिति रहने छ ।

(१) प्रत्येक वडाको टोल तथा वस्तीका थारु समुदायको वडा भेलाबाट समितिको गठन गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने समितिमा देहाय बमोजिमका पदाधिकारी तथा सदस्यहरु रहनेछन:-

(क) अध्यक्ष एक जना (प्रत्येक ग्रामथानका थानपती अनिवार्य अध्यक्ष हुनेछ ।)

(ख) उपाध्यक्ष एक जना

(ग) कोषाध्यक्ष एक जना

(घ) सचिव एक जना

(ङ) सहसचिव एक जना

(च) सदस्य ६ जना

(३) समितिमा कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिलाको सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।

(४) थानपती, गच्छदार (गहदार) तथा जेवारको नियुक्ती तोके बमोजिम हुनेछ ।

(५) ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिका सदस्यहरुको योग्यता

(क) रामधुनी नगरपालिकामा भित्र स्थायी रूपमा बसोवास गरेको थारु समुदायको व्यक्ती हुनु पर्ने ।

(ख) बिस वर्ष उमेर पूरा गरेको हुनु पर्ने,

(ग) प्रचलित कानुन बमोजिम कालो सूचीमा नपरेको,

(घ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदलतबाट कसूरदार नठहरिएको,

(ङ) मगज नबिग्रेको

६. टोल तथा वस्ती स्तरको ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिका कार्यहरु :

(क) टोल/समुदाय भित्र रहेको थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक भुमी, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदा/संरचनाहरुको विवरण संकलन गर्ने र सूचिकृतको लागि अनुरोध गर्ने ।

- (ख) सूचिकृत भएका थारु समुदायको ग्रामथान, धार्मिक, सांस्कृतिक भुमी, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका संरचनाहरुको संरक्षण, सम्बर्द्धन विकास गर्ने ।
- (ग) सूचिकृत भएका स्थानहरुमा हुने परम्परागत जात्रा, मेला, पूजाआजा, पर्व, समारोहको आयोजना र व्यवस्थापन गर्ने ।
- (ङ) सूचिकृत भएका थारु समुदायको ग्रामथान, धार्मिक, सांस्कृतिक भुमी, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदा/संरचनाहरु तथा भौतिक पूर्वाधारहरुको अतिक्रमण हुन नदिने र संरक्षण गर्ने गराउने र संरक्षण गर्न पहल गर्ने ।
- (च) समितिको बैठक दुइ महिनामा एक पटक वा आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।
- (छ) समितिको बैठक निर्णयको मस्यौदा सचिवले तयार गर्नेछ ।
- (ज) समितिको बैठकको निर्णयहरु बैठकमा उपस्थित पदाधिकारीहरुबाट हस्ताक्षर गरी प्रमाणित गराउनु पर्नेछ ।
७. रामधुनी नगरपालिका भित्र रहेका थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक भुमी, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदाहरु/संरचनाहरुको संरक्षण सम्बर्द्धन गर्न प्रत्येक वडामा तपसिल बमोजिमको वडा स्तरिय संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समिति रहने छ ।
- ८. वडा स्तरिय ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास संयोजन समितिको गठन प्रक्रिया:**
- (१) प्रत्येक वडाको टोल तथा बस्तीका थारु समुदायको वडा भेलाबाट समितिको गठन गरिनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने समितिमा देहाय बमोजिमका पदाधिकारी तथा सदस्यहरु रहनेछन:-
- (क) संयोजक एक जना
- (ख) उप-संयोजक एक जना
- (ग) कोषाध्यक्ष एक जना
- (घ) सचिव एक जना
- (ङ) टोल स्तरीय ग्रामथान संरक्षण समितिका अध्यक्ष वा प्रतिनिधिहरु मध्ये तिन जना सदस्यको रुपमा रहनेछ ।
- (च) थारु कल्याण कारिणी सभा वडा समितिको अध्यक्ष सहित दुई जना प्रतिनिधि सदस्यको रुपमा रहनेछ ।



- (छ) थारु बौद्धिक व्यक्तित्व, संस्कृतिविद, समाजसेवी, कानूनविद, संचारकर्मी, अभियन्ता मध्येबाट तिन जना सदस्यहरु ।
- (च) सम्बन्धित वडाको वडाध्यक्ष पदेन सदस्याको रूपमा रहने छ ।
- (३) समितिमा कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिलाको सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।
- (४) उपदफा (२) बमोजिम समिति गठन गर्दा वडा कार्यालयको चार किल्ला भित्रका थारु समुदायको व्यक्तिहरुको वडा स्तरिय भेलाबाट सर्वसम्मत रूपमा समिति गठन हुनेछ । तर, यस दफा बमोजिम आमभेलामा सर्वसम्मत हुन नसकेमा उपस्थित थारु समुदायको एक घर एक प्रतिनिधिको बहुमतबाट समितिको गठन गर्न बाधा पर्ने छैन ।
- (५) उपदफा (५) बमोजिम समितिको कार्यकाल समाप्त भएपछि विशेष साधारण सभाले सर्वसम्मत वा सो नभएमा बहुमतबाट समितिको पुनर्गठन हुनेछ ।
- (६) समितिको पदाधिकारीहरुको कार्यकाल गठन भएको मितिले पाँच वर्षको हुनेछ ।
- (७) अध्यक्षको पदमा एक कार्यकाल भन्दा बढी काम गर्न सक्ने छैन ।
- (८) वडा स्तरिय संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास संयोजन समितिको सदस्यहरुको योग्यता
- (क) रामधुनी नगरपालिकामा स्थायी रूपमा बसोवास गरेको थारु समुदायको व्यक्ती हुनु पर्ने ।
- (ख) बिस वर्ष उमेर पूरा गरेको,
- (ग) प्रचलित कानुन बमोजिम कालो सूचीमा नपरेको,
- (घ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदलतबाट कसूरदार नठहरिएको,
- (ङ) मगज नबिग्रेको

**९. वडा स्तरिय ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास संयोजन समितिका पदाधिकारीको पद रिक्त सम्बन्धी व्यवस्था:**

- (१) दफा ८ (२) बमोजिम गठन भएको समितिका पदाधिकारीहरुको पद देहाय बमोजिमको अवस्थामा रिक्त हुनेछ ।
- (क) अध्यक्षले उपाध्यक्ष मार्फत कार्यसमितिको बैठकमा र उपाध्यक्ष वा अन्य सदस्यले अध्यक्षलाई राजीनामा दिएमा ।

(ख) भ्रष्टाचार वा अन्य कुनै नैतिकपतन हुने फौजदारी अभियोगमा कसुरदार ठहरिएमा वा मानसिक अवस्था संतुलन नभएमा ।

(ग) मृत्यु भएमा ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अध्यक्षको पद रिक्त भएमा समितिको बाँकी अवधिको लागि उपाध्यक्षले अध्यक्ष भई कामकाज गर्नेछ । अन्य पदाधिकारीहरूको हकमा कार्य समितिले विशेष भेला बोलाई वडाध्यक्षको रोहवरमा सदस्यको छनौट गरी सदस्यलाई त्यस्तो रिक्त पदमा कामकाज गर्न लगाउन सक्नेछ ।

१०. थारु समुदायको ग्रामथान, धार्मिक, सांस्कृतिक भुमी, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदा/संरचनाहरूको सूचीकृत देहाय बमोजिम हुनेछ : -

(क) वडा संमन्वय समितिको निर्णय बमोजिम अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा सोही निवेदनमा उल्लिखित कागजातहरू समावेश गरी सम्पदा/संरचनाहरू सूचिकरणका लागि वडा कार्यालय वा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(ख) उपदफा (क) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि वडा कार्यालयले आवश्यक अनुगमन गरी अनुसूची २ बमोजिमको ढाँचामा सम्पदा/संरचनाहरू सूचिकृत गरेको प्रमाण पत्र उपलब्ध गराउनेछ ।

(ग) वडा कार्यालयले यस दफा बमोजिम संरचनाहरू सूचिकृत गरेको विवरण मासिक रूपमा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ र सोहि अनुसार अधावधिक गउनु पर्नेछ ।

११. वडा स्तरिय ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास संयोजन समितिका कार्यहरू :

(१) संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिका काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

(क) वडा भित्र रहेको थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक भुमी, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदा/संरचनाहरूको विवरण संकलन गरी सूचिकृतको लागि सिफारिस गर्ने ।

(ख) सूचिकृत भएका थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक भुमी, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका संरचनाहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन विकास गर्ने ।

- (ग) सूचिकृत भएका स्थानहरुमा हुने परम्परागत जात्रा, मेला, पूजाआजा, पर्व, गोष्ठी तथा समारोहको आयोजना र व्यवस्थापन गर्ने ।
- (ङ) सूचिकृत भएका थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक भुमी, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदा/संरचनाहरु, सम्पदा तथा भौतिक पूर्वाधारहरुको अतिक्रमण हुन नदिने र संरक्षण गर्ने गराउने र संरक्षण गर्न पहल गर्ने ।
- (च) सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।

## १२. वडा स्तरिय संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास संयोजन समितिको बैठक

- (१) संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिको बैठकको सञ्चालन देहाय बमोजिम हुनेछ :-
  - (क) समितिको बैठक दुइ महिनामा एक पटक वा आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।
  - (ख) समितिको बैठकमा वडा समिति तथा नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि, विज्ञ तथा अन्य सरोकारवालाहरुलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।
  - (ग) समितिको बैठक निर्णयको मस्यौदा सचिवले तयार गर्नेछ ।
  - (घ) समितिको बैठकको निर्णयहरु बैठकमा उपस्थित पदाधिकारीहरुबाट हस्ताक्षर गरी प्रमाणित गराउनु पर्नेछ ।
  - (ङ) समितिले वार्षिक रुपमा एक साधारण सभा गर्नु पर्ने ।
- (२) साधारण सभाको साधारण सदस्यहरु वडा भित्र रहेका थारु समुदायको एक घर एक प्रतिनिधि सिद्धान्तको अधारमा तय गरिने छ ।
- (३) उदफा १० (१) बमोजिम बस्ने कार्यसमितिको बैठकको माइन्ट र समितिका प्रशासनिक तथा आर्थिक कारोबारसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण प्रशासनिक कागजातहरु अध्यक्षसंग, माइन्ट तथा दस्तावेजहरु सचिवसंग र आर्थिक कागजातहरु कोषाध्यक्षको जिम्मा रहनेछ ।
- (४) समितिको बैठक समितिको कार्यालयमा बस्नेछ । समितिको कार्यालय स्थापना भई नसकेको अवस्थामा समितिका सबै सदस्यलाई पायक पर्ने गरी उपयुक्त स्थानमा बैठक बस्ने गरी अध्यक्षले तोक्न सक्नेछ ।

## १३. वडा स्तरिय ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिका पदाधिकारीहरुको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (१) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार
  - (क) समितिको नियमित बैठक बोलाउने, बैठकका लागि मिति, समय र स्थान तोक्ने ।
  - (ख) बैठकको अध्यक्षता गरी बैठक संचालन गर्ने ।

- (ग) बैठकमा अनुशासनको पालन गर्न लगाउने र छलफलका विषयहरु टिपोट गर्ने वा गर्न लगाउने ।
- (घ) छलफल हुँदा सबैको विचार संकलन गर्ने र सर्वसम्मत निर्णय गर्न पहल गर्ने ।
- (ङ) समितिका निर्णयहरु लागू गर्ने, गराउने ।
- (च) समितिले प्राप्त गरेको नगद वा जिन्सी सामानको सुरक्षाको प्रबन्ध मिलाउने ।
- (छ) आवश्यकता अनुसार विशेष बैठक बोलाउने ।
- (ज) ऐन बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (२) उपाध्यक्षको काम कर्तव्य र अधिकार:
- (क) अध्यक्षको अनुपस्थितिमा अध्यक्षले गर्ने भनी तोकिएका कार्यहरु गर्ने ।
- (ख) समितिले तोकेका अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (३) सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार:
- (क) अध्यक्षको आदेशअनुसार बैठक बोलाउने ।
- (ख) छलफलका प्रस्तावहरु संकलन गरी बैठकमा पेश गर्ने र बैठकको निर्णय लेखी निर्णय प्रमाणित गराउने ।
- (ग) समितिको क्रियाकलापको बारेमा सदस्यहरुलाई जानकारी गराउने ।
- (घ) समितिले तोकेका अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (४) कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार
- (क) समितिको आम्दानी र खर्चको हिसाब राख्ने तथा विवरण तयार गर्ने ।
- (ख) बैकमा खाता संचालन गर्दा संयुक्त रुपमा खाता संचालन गर्ने ।
- (ग) समितिको नगद र जिन्सी सामानको जिम्मा लिई सुरक्षा गर्ने ।
- (घ) समितिले तोकेका अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (५) सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार
- (क) समितिको बैठकमा उपस्थित हुने र छलफलमा सक्रिय रुपमा सहभागी हुने ।
- (ख) समितिको निर्णय कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने ।
- (ग) समितिको निर्णय कार्यान्वयन भए नभएको हेरी आवश्यकता अनुसार समितिको बैठकमा छलफलमा ल्याउने ।

- (ग) आवश्यकता अनुसार अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षको काममा सघाउने ।
- (घ) समितिले तोकेका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

#### १४. आर्थिक व्यवस्थापन :

- (१) समितिले देहाय बमोजिमका क्षेत्रबाट आम्दानी प्राप्त गर्न सक्नेछ :
  - (क) नगरपालिकाबाट प्राप्त हुने अनुदान रकम ।
  - (ख) सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरु, सामुदायिक संस्था तथा व्यक्तिहरुबाट प्राप्त हुने सहायता तथा अनुदानको रकम ।
  - (ग) अन्य सरकारी निकाय तथा गैरसरकारी संघसंस्थासँग विकास निर्माण वा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि सम्भौता बमोजिम प्राप्त रकम ।
  - (ङ) समितिका सदस्यहरुबाट प्राप्त रकम, वचत तथा सहयोगको रकम ।
  - (च) अन्य श्रोतबाट प्राप्त गरेको रकम ।
- (२) समितिको नाममा प्राप्त हुने सबै रकम समितिको नाममा रहेको बैंक खातामा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।
- (३) समितिको खर्च : समितिको खर्च देहाय बमोजिम हुनेछ:
  - (क) कुनै निकायबाट सम्भौता बमोजिम प्राप्त हुने रकम सम्भौतामा उल्लिखित शर्त बमोजिम तोकिएको कार्यमा खर्च गर्नु पर्नेछ ।
  - (ख) समितिको नियमित सञ्चालन तथा कार्यालय व्यवस्थापन सम्बन्धी खर्च प्रचलित कानूनको अधिनमा रही समितिको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।
- ४. समितिको लेखा, प्रतिवेदन तथा अन्य:
  - (क) समितिको खाता वडा कार्यालय वा नगर कार्यपालिकाको सिफारिसमा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले तोकेको बैंकमा सञ्चालन हुनेछ ।
  - (ख) उपदफा ४ (क) बमोजिमको बैंक खाता कम्तीमा समितिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष र सचिवमध्ये कुनै दुई जना र कोषाध्यक्षको संयुक्त दस्तखतबाट सञ्चालन हुनेछ ।

- (ग) कोषाध्यक्षले समितिको सबै प्रकारको नगदी तथा जिन्सी आम्दानी, सम्पूर्ण विकास खर्चको विवरण, समितिको संचालन र व्यवस्थापनमा भएको प्रशासनिक खर्चहरूको विवरण स्पष्ट रूपमा राख्नुपर्नेछ ।
- (घ) कोषाध्यक्षले आम्दानी खर्चको हिसाब किताब चौमासिक रूपमा समितिको बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (ङ) समितिले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा गरेको काम र आर्थिक कारोबारको यथार्थ विवरण तयार गरी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्र समितिको टोल भेलामा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (च) समितिले आफ्नो वार्षिक कारोबारको प्रतिवेदन साधारणसभा, सम्बन्धित वडा कार्यालय र नगरपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (छ) नगरपालिका तथा वडा कार्यालयले आवश्यकता अनुसार समितिको अनुगमन गरी आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

५. जिन्सी तथा वस्तुगत सहयोग लिन सक्ने:

- (क) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदा/संरचनाहरूको जिर्णोद्धार, संरक्षण, सम्बर्द्धन विकास कार्यमा सहयोग गर्न कुनै सरकारी निकाय, गैर सरकारी संघसंस्था, निजी क्षेत्र तथा व्यक्ति विशेष वा नगरपालिकाबाट जिन्सी सामान तथा वस्तुगत सहयोग लिन सक्नेछ ।
- (ख) समितिले यस दफा बमोजिम प्राप्त सहयोगको विवरण वार्षिक प्रतिवेदनमा समेत समावेश गर्नु पर्नेछ ।

## परिच्छेद-५

### थारु समुदायको प्रथा जनित एवम ग्रामती कानून तथा परम्परागत प्रचलनहरू

१६. थारु समुदायको, प्रथा जनित कानून, ग्रामती कानु तथा परम्परागत प्रचलनहरूको संरक्षण गर्न तथा व्यवहारित बानउन देहाय बमोजिमका व्यवस्थाहरू गरिनेछ :

- (छ) थारु समुदायको प्रथा जनित एवम ग्रामती कानून तथा परम्परागत प्रचलनहरूलाई संरक्षण सम्बर्द्धन गर्न जेवार, थानपति (जेठरैठ), थारु वैध, धामी, चैठसार, गहदार, थारु पण्डि,

पुजारीहरुको नामावली संकलन गरी सुचिकृत गर्ने र उनिहरुको सहभागितामा गोष्ठी, तालिम, अन्तरक्रिया कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

- (ज) गहदार/थानपति (जेठरैठ), जेवारको विधान बनाई काम कर्तव्य र अधिकार तोकिने छ ।
- (झ) थारु समुदायको परम्परागत शासन प्रणाली तथा प्रथा जनित व्यवस्थालाई जिवन्त बनाउन र कायम गर्न ग्रामती कानुनको निर्माण गरी क्रमशः मान्यता प्रादन गरिनेछ ।
- (ञ) थारु गुरुवा, थारु वैध, धामी, दगरिनको परम्परागत ज्ञान र सिपको संरक्षण गरी स्थानिय वैकल्पिक उपचार पद्धतिको विकास गरिनेछ ।
- (ट) थारु गुरुवा, थारु वैध, धामीको सूत्र, मन्त्र लिखित रुपमा लिपिवद्ध गरी पुस्तक प्रकाशन गरिने छ ।
- (ठ) थारु गुरुवा, थारु वैध, धामी, थानपती, जेवार, दगरिन, बन्न चाहने नयाँ पुस्तालाई प्रशिक्षण दिई थारु गुरुवा, थारु वैध, धामी, थानपती, जेवार, दगरिन बन्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।

## परिच्छेद -६

### विविध

१७. नगर स्तरिय ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समिति सम्बन्धि व्यवस्था :

- (१) रामधुनी नगरपालिका भित्र रहेका थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक भुमी, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदाहरु/संरचनाहरुको संरक्षण सम्बर्द्धन गर्न देहाय बमोजिमको नगर स्तरिय ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समिति रहनेछ :-

(क) अध्यक्ष

-एक जना

- |     |   |          |
|-----|---|----------|
| (ख) | उपाध्यक्ष   | -एक जना  |
| (ग) | सचिव  | -एक जना  |
| (घ) | सहसचिव  | -एक जना  |
| (ङ) | कोषध्यक्ष   | -एक जना  |
| (च) | निर्वाचित सदस्यहरु  | -तिन जना |
| (छ) | थारु कल्याण कारिणी सभा नगर समितिको सभापति वा निजले तोकेको एक जना महिला सहित दुई जना प्रतिनिधि   | -सदस्य   |
| (ज) | थारु महिला नगर सभा र थारु युवा नगर सभा नगर समितिको अध्यक्ष वा प्रतिनिधि मध्येबाट एक जना महिला सहित दुई जना  | -सदस्य   |
| (झ) | थारु बुद्धिजीवी, थारु संस्कृतिविद, थारु समाजसेवी, थारु शिक्षक, थारु साहित्यकार, थारु अभियन्ता, थारु पत्रकार, थारु कानून विद, थारु चलचित्र संघको प्रतिनिधिहरु मध्येबाट २ जना | -सदस्य   |
| (ञ) | नगर प्रमुख समितिको संरक्षक सल्लाहकारको रुपमा रहने छ ।   |          |

- (२) उपदफा (१) बमोजिम गठन भएको समितिका पदाधिकारीहरु (अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव, कोषध्यक्ष र तिन जना सदस्यहरुको) चयन नगर स्तरिय अधिवेशनबाट हुनेछ जसमा प्रत्येक वडाको अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव तथा कोषध्यक्षले नगर स्तरिय अधिवेशनमा भाग लिन पाउनेछन् भने अन्य पदाधिकारी माथि उल्लेखित संस्थागत प्रतिनिधिको रुपमा रहन्छ तर उपदफा (१) (झ) को पदाधिकारीहरुको नियुक्ति नगर स्तरिय कार्य समितिको पहिलो बैठकबाट मनोनित गरिनेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम गठन भएको समितिका पदाधिकारीहरुको पदावधि ५ वर्षको हुनेछ । उक्त पदावधि समाप्त भएपछि यहि ऐनमा व्यवस्था भए अनुसार अर्को नगर समन्वय समितिको गठन हुनेछ ।



- (३) उपदफा (१) बमोजिम गठन भएको नगर समन्वय समितिको बैठक मासिक रूपमा र आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।
- (४) नगर स्तरिय ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिको सदस्यहरुको योग्यता:
  - (क) वडा स्तरिय ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिको पदाधिकारी (अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव तथा कोषध्यक्ष) भएको व्यक्ती हुनु पर्ने ।
  - (ख) १८ वर्ष उमेर पूरा गरेको,
  - (ग) प्रचलित कानुन बमोजिम कालो सूचीमा नपरेको,
  - (घ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदलतबाट कसूरदार नठहरिएको,
  - (ङ) मगज नबिग्रेको

**२०. संरक्षकको काम कर्तव्य र अधिकार:**

- (क) थारु समुदायको ग्रामथान, धार्मिक, सांस्कृतिक भुमी, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदाहरु/संरचनाहरुको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास गर्नको लागि गठन भएको नगर स्तरीय समितिको संरक्षकको रूपमा काम गर्ने ।
- (ख) समितिको निर्णय कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने ।
- (ग) वस्ती स्तर तथा वडा स्तरीय समितिहरु र समन्वयको काम कारवाहि, समितिबाट भएका निर्णयहरु कार्यान्वयन भए नभएको हेरी आवश्यकता अनुसार समितिलाई पृष्ठपोषण तथा निर्देशन दिने ।
- (घ) समितिबाट छनौट भएका योजना तथा कार्यक्रमहरु व्यवहारिक तथा समानुपातिक रूपमा वितरण भए नभएको हेरी आवश्यक पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने ।
- (ङ) योजना तथा कार्यक्रमको लागि तयार गरिएको लागत अनुमान र बजेटका सम्बन्धमा समितिलाई आवश्यक परामर्श तथा सुझाव प्रदान गर्ने ।
- (च) यस ऐन बमोजिम भए गरेका वा हुने अन्य कार्यहरुको सम्बन्धमा संरक्षकको हैसियतले आवश्यक सुझाव, परामर्श, पृष्ठपोषण, तथा मार्गनिर्देश गर्ने गराउने ।

**२१. नगर स्तरिय ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिको काम कर्तव्य: दफा १८ (१) अनुसार गठन भएको नगर समन्वय समितिको काम कर्तव्य तपसिल बमोजिमको हुनेछ :**

- (१) वडा स्तरिय ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिले वडा भित्र रहेका थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदा संरचनाहरूको सुचिकृतको लागि गरेको सिफारिस नगरपालिकामा दर्ता गर्न सिफारिस गर्ने र दर्ताको अधावधिक गर्न पहल गर्ने ।
- (२) थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदाहरू/संरचनाहरूको संरक्षण सम्बर्द्धन गर्न वडा स्तरमा गठन भएका समितिहरूसंग समन्वय गर्ने र आवश्यक सहयोग र सुझाव प्रदान गर्ने ।
- (३) थारु समुदायको ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राचिन सम्पदा/संरचनाहरू तथा परम्पराहरूको दस्तावेजीकरण गरी पुस्तक प्रकाशन, वृत्तचित्र निर्माण तथा प्रचार प्रसार गर्ने गराउने ।
- (४) रामधुनी नगरपालिका भित्र रहेका थारु समुदायको ग्रामथान, मठ, पुजा स्थाल, पोखरी ( जाईठ), इनार, डवरा आदि पौराणीक, ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राचिन सम्पदा/संरचनाहरूको निर्माण, मर्मत, जिर्णोद्धार, घेरावेरा तथा परम्पराहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकास गर्ने गराउने ।
- (५) विभिन्न शिर्षकहरूमा प्राथमिककरणको आधारमा उद्देश्य सहितको विशिष्टिकृत लागत अनुमान तयार गर्ने गराउने ।
- (६) लागत अनुमान तयार भए बमोजिमको कार्यको कार्य योजना बनाई कार्य सम्पन्न गर्ने गराउने ।
- (७) लागत अनुमान बमोजिमको कामको परिमाण/गुणस्तर/समय/लागतमा परिवर्तन गर्नु पर्ने देखिएमा नगर कार्यपालिकालाई अनुरोध गर्ने ।
- (८) विनियोजित रकम र खर्चको हिसाब किताबको रेकर्ड राख्ने र भुक्तानीको लागि नगर कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।
- (९) थारु समुदायको उत्थान एवम् प्रवर्द्धनसंग सम्बन्धित कार्यको लागि अन्तराष्ट्रिय संघ संस्था, दातृ निकाय, संघिय सरकार, प्रदेश सरकार तथा अन्य विभिन्न निकायहरूसंग समन्वय, सहकार्य एवम् सहजिकरण गर्ने गराउने ।
- (१०) सम्पन्न कार्यको प्रगती विवरण नगर कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।

२२. नगर स्तरिय ग्रामथान संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिको आर्थिक व्यवस्थापन सम्बन्धि व्यवस्था तपसिल बमोजिमको हुनेछ :

- (१) समितिले देहाय बमोजिमका क्षेत्रबाट आम्दानी प्राप्त गर्न सक्नेछ :
- (क) नगरपालिकाबाट विनियोजित बजेट रकम ।
  - (ख) सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरु, सामुदायिक संस्था तथा व्यक्तिहरुबाट प्राप्त हुने सहायता तथा अनुदानको रकम ।
  - (ग) अन्य सरकारी निकाय तथा गैरसरकारी संघसंस्थासँग विकास निर्माण वा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि सम्झौता बमोजिम प्राप्त रकम ।
  - (घ) अन्य श्रोतबाट प्राप्त गरेको रकम ।
- (२) समितिको खर्च : समितिको खर्च देहाय बमोजिम हुनेछ:
- (क) नगरपालिकाबाट विनियोजित बजेट प्राथिकताको आधारमा छनौट भएको क्षेत्र वा विषयमा खर्च गर्नु पर्नेछ ।
  - (ख) कुनै निकायबाट सम्झौता बमोजिम प्राप्त हुने रकम सम्झौतामा उल्लिखित शर्त बमोजिम तोकिएको कार्यमा खर्च गर्नु पर्नेछ ।
- (३) खाता संचालन: नगर समन्वय समितिको खाता संचालन तपसिल बमोजिम हुनेछ:
- (क) नगर समन्वय समितिको खाता नगर कार्यपालिकाले तोकेको बैंकमा सञ्चालन हुनेछ ।
  - (ख) कार्य समितिको खाता अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव गरी तीन जनाको संयुक्त दस्तखतबाट सञ्चालन हुनेछ र भुक्तानीको लागि अध्यक्ष र सचिव मध्ये एक जना र कोषाध्यक्षको हस्ताक्षर अनिवार्य हुनुपर्ने छ ।
- (४) भुक्तानी प्रक्रिया :
- (क) नगर समन्वय समितिले सम्पादन गरेको काम र भएको खर्चको विवरण कार्य समितिको बैठकबाट निर्णय गरी भुक्तानीको लागि आवश्यक कागजात सहित नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
  - (ख) कार्य समितिलाई सम्झौता बमोजिमको कामको प्राविधिक मुल्याङ्कन, कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन र अन्य आवश्यक कागजातको आधारमा किस्तागत वा अन्तिम भुक्तानीको रूपमा दिइनेछ ।

- (ग) आयोजनाको भुक्तानी दिँदा बैंक खाता मार्फत दिनु पर्नेछ । एक व्यक्ति वा संस्थालाई एक लाख भन्दा माथिको रकम भुक्तानी गर्दा चेक मार्फत मात्र गर्नु पर्नेछ ।
- (घ) आयोजनाको अन्तिम भुक्तानी हुनु भन्दा अगावै नगर कार्यपालिकाबाट तथा अन्य सहयोगी दातृ निकायबाट अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- (५) जिन्सी तथा वस्तुगत सहयोग लिन सक्ने:
- (क) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदा/संरचनाहरुको जिर्णोद्धार, संरक्षण, सम्बर्द्धन विकास कार्यमा सहयोग गर्न कुनै गैर सरकारी संघसंस्था, निजी क्षेत्र तथा व्यक्ति विशेषबाट जिन्सी सामान तथा वस्तुगत सहयोग लिन सक्नेछ ।

### २३. उजूरी तथा कानुनी उपचार

- (१) थारु समुदायको सामाजिक सद्भाव खलबल्याउने कार्य गरेमास, ग्रामथान, संस्कृति परम्परा तथा प्रथा विरुद्ध अहित हुने कुनै प्रकारको कार्य गरे गराएमा, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक सम्पदा/संरचनाहरु नष्ट गर्ने गराएमा, विध्वंस गर्ने गराउने जो कोही विरुद्ध उजूर गर्न सक्ने छ । यस्ता उजूरी माथी कानुनी उपचार तथा कार्यवाही नेपालको विद्यमान कानून बमोजिम हुनेछ ।
- (२) विवादित मुदाहरुको विषयमा रामधुनी नगरपालिकाको न्यायीक समितिको अधिकार क्षेत्रभित्र रहेका मुदाहरु प्रारम्भिक सुनुवाई रामधुनी उपमहानगरपालिकाको न्यायीक समितिमा गरिनेछ ।

### २४. बाधा अडकाउ फुकाउन सक्ने:

यो ऐन कार्यान्वयनको क्रममा नेपालको प्रचलित कानूनसंग बाझिन गएमा स्वतः अमान्य हुने छ भने यस बाहेको अवस्थामा कुनै बाधा अडचन आएमा थारु समुदायको बुद्धिजीवी, संस्कृतिविद, कानूनविद, समाजसेवी, थारु जनप्रतिनिधि, शिक्षक, साहित्यकार, थारु अभियन्ता, भाषाविद समेतको राय सुझाव संकलन गरी नगर कार्यपालिकाले त्यस्तो बाधा अडकाउ फुकाउन सक्नेछ ।

### २५. नियमावली, कार्यविधि तथा निर्देशिका बानउने अधिकार

यस ऐनलाई कार्यान्वयन गर्नका लागि रामधुनी नगरपालिकाले आवश्यकता अनुसार नियमावली, कार्यविधि तथा निर्देशिका बानउन सक्ने छ ।

**२६. समिति भङ्ग गर्न सक्ने:**

सार्वजनिक सम्पत्तिको हिनामिना गर्ने, प्रचलित कानून विपरित कार्य गर्ने तथा भ्रष्टाचार वा आर्थिक हिनामिना गरेको पाइएमा यस ऐन बमोजिम गठन भएका थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक भुमी, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका संरचनाहरुको संरक्षण सम्बर्द्धन बनेको वडा स्तरिय समितिलाई सम्बन्धित वडा समितिको सिफारिसमा नगर कार्यपालिकाले भङ्ग गर्न सक्नेछ भने दफा १८ (१) अनुसार गठन भएको नगर समन्वय समितिलाई भने कार्यपालिकाले भङ्ग गर्न सक्ने छ । यसरी कार्यसमिति भङ्ग भएको अवस्थामा एक महिना भित्र यसै ऐन बमोजिम नयाँ समितिहरु गठन गर्नु पर्नेछ ।

**२७. ऐन संशोधन गर्न सक्ने:**

थारु समुदायको धार्मिक, पौराणीक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका सम्पदाहरु/संरचनाहरुको संरक्षण सम्बर्द्धन गर्न गठित वडास्तरीय संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिका सिफारिसको साथै थारु समुदायको बुद्धिजीवी, संस्कृतिविद, कानूनविद, समाजसेवी, थारु जनप्रतिनिधि, शिक्षक, साहित्यकार, थारु अभियन्ता, थारु भाषाविद समेतको राय सुझावमा आवश्यकता अनुसार नगर कार्यपालिकाले यो ऐन संशोधन गर्न सक्नेछ ।

## अनुसूची-१

थारु समुदायहरूको धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका संरचनाहरूको संरक्षण सम्बर्द्धन र विकास गर्न सूचीकृत गर्ने निवेदनको नमुना

मिति: .....

श्री वडा अध्यक्ष ज्यू  
वडा समितिको कार्यालय  
वडा नं.....  
रामधुनी उपमहानगरपालिका सुनसरी ।

विषय: सूचीकृत गर्ने सम्बन्धमा ।

उपर्युक्त सम्बन्धमा यस रामधुनी उपमहानगरपालिका को वडा नं.....स्थित ..... टोलमा रहेको थारु समुदायको धार्मिक, पौराणीक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका तपसिल बमोजिमका संरचनाहरूको संरक्षण सम्बर्द्धन र विकास गर्न सूचीकृत गरिदिनुहुन निम्नानुसारका विवरण सहित अनुरोध गर्दछु ।

क्र.सं.	संरचनाको नाम	स्थान/टोल	धार्मिक, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्व	कैफियत

संलग्न:

संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास समितिको निर्णय ।

समितिका सदस्यहरूको नाम थर ।

अनुसूची-२

रामधुनी उपमहानगरपालिका सुनसरी ।

.....नं वडा कार्यालय

**धार्मिक, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका संरचना सूचीकृत प्रमाण-पत्र**

रामधुनी उपमहानगरपालिका वडा नं. ....स्थित तपसिल बमोजिमका थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका संरचनाहरूको संरक्षण सम्बर्द्धन र विकास गर्न यस कार्यालयमा मिति.....मा सूचीकृत गरी यो प्रमाण-पत्र प्रदान गरिएको छ ।

यस रामधुनी उपमहानगरपालिका अन्तरगत रहेको थारु समुदायको धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा प्राचिन महत्वका संरचनाहरूको संरक्षण सम्बर्द्धन र विकास गर्न यस समितिको सक्रीय सहभागिताको अपेक्षा गर्दछु ।

.....

वडा सचिव